ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№5(3)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 460 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali
26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining innovatsion pedagogik kompetentligini rivojlantirish mexanizmi 10
Mirzaraxmonova Maftuna Ibroximjon qizi

Elementlarini integratsiya qilish: nazariy va amaliy yondashuv 13
Ne'matov Karimjon Shavkat o'g'li

O'qish savodxonligi darslarida kitobxonlik kompetensiyasini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari ...19
Mahmudova Shoira Shavkat qizi

O'zbek milliy musiqasi asosida talablarda estetik did va ijro madaniyatini rivojlantirish metodikasi.............25
Gadoyeva Muborak Jumaqulovna

O'quvchilarning yozuv kompetensiyasini baholash mezonlarini takomillashtirish masalalari.......................30
Abdurashidova Xafiza Abdurashidovna

Xurshid Do'stmuhammad qissalarida rivoyatchi strategiyasi...34
Uzoqova Nargiza Yuldosh qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishda innovatsion texnologiyalarining ahamiyati 37
Eshpulatov Shakir Nabiyevich, Ahrorova Ozoda Amriddinovna

"Xonada o'simliklarni o'stirish" intellekt xaritasi (Mind Map) yordamida o'quvchilarda ekologik tarbiya va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish 41
G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich

Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlarning tashkiliy-pedagogik jihatlari...46
Joldasov Ixtiyor Suyundikovich

Boshlang'ich sinflarda iqtisodiy tarbiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari 50
N. Asadov

Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda kreativ kompetentlik va kasbiy muvaffaqiyat o'rtasidagi bog'liqlik mezonlari..53
G. Xamidova

Gamifikatsiya elementlarining bakalavr talabalarini raqamli resurs yaratishga motivatsiyasiga ta'siri 56
Maxkamova Dilshodaxon Xabibjon qizi

The Influence of Family Parenting Style on the Formation of Primary School Students' Personality 59
Berdiyeva Mohloroyim Mirzohid qizi

Noto'liq oilalardagi onalarning tarbiyaviy uslublari va farzandlarining ijtimoiy-psixologik moslashuvi (O'zbekiston namunasida)...64
Ismoiljonov Ravshan Baxtiyor o'g'li

Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish...69
Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna

Matematika ta'limida axborot-kommunikatsiya texnalogiyalaridan foydalanishning metodik asoslari...........73
Mirzayeva Shahlo, Qodirova Muattar Ilhom qizi, Rovshanova Yulduz Shovkat qizi

O'qishga motivatsiya tushunchasi uning nazariy-psixologik tahlili..77
Azimova Rushana Zokirjon qizi

Oliy ta'lim talabalarida akademik prokrastinatsiyaning prediktorlari: akademik motivatsiya, umid va shaxs xususiyatlari 81
Shodiboyev Shohruh Shuhrat o'g'li

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlar integratsiyasini ta'minlash metodikasi...........86
Qahhorova Sevara Alimardonovna

O'quvchi-yoshlarni virtual olam ta'siridan himoya qilishning nazariy asoslari..90
Isayeva Guli Parpiyevna, Ravshanov Umidjon Abdiqodir o'g'li

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik tafakkurni oshirishda mantiqiy masalalarning o'rni 93
Xilvatova Go'zal Sultonovna

Pedagogika tarixini o'qitishda talabalarda tarixiy tafakkurni rivojlantirish 97
Jurayev Bobomurod Tojiyevich

Bolalarda ona tilida tinglash hissini rivojlantirish usullari 101
Nurmatova Muxlisa Akmal qizi

Raqamli texnologiyalar yordamida ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirish (Kahoot, Quizlet va Moodle platformalari misolida) 106
Yusupova Shahnoza Abduxafizovna

Sport maktablarida 16–18 yoshli nayza uloqtiruvchi sportchi-qizlarda portlovchi kuchni rivojlantirish 111
Tursunova Surayyo Botir qizi

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlashda "Kasbiy rivojlanish kuni" va "Kasbiy rivojlanish soati" tadbirlari: amaliyot tahlili 115
Gaffarov Azizjon Muhammadsaidovich

Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining faoliyatini samarali tashkil etishning nazariy jihatlari (Learning outcomes) asosida 124
Rabbimova Shaxnoza Soyib qizi

Bo'lg'usi o'qituvchilarda axloqiy madaniyat fazilatlarini qaror toptirishning pedagogik mexanizmlari 128
G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi

Yengil atletikachilarning musobaqa jarayonida tibbiy-pedagogik monitoringini takomillashtirish 132
Mamadaliyev Abror Akbarjonovich

Sun'iy intellekt yordamida rus tilini o'qitish va uning samaradorligi 137
Yagafarova Nazilya Rafailovna, Nazarov Sardor, Onorboyev Kamronbek

O'quvchilarda ilmiy dalillarni tahlil qilish va xulosa chiqarish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi 142
Baymuratova Mukaddas Xamdamovna

Ilmiy muxokamalarda pragmatik kompetentlikning roli 150
Eshbo'riyeva Aziza Muhiddinovna

Talabalarda kognitiv-pragmatik kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning mazmuni 155
To'rabekova Aziza Mirzabek qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarda motivatsiyani shakllantirishda interaktiv metodlarning o'rni 159
Qamchibekova Roziyaxon Xasanboy qizi

Проблема разграничения понятий "концепт" и "понятие" в современной лингвистике: лингвосемиотический и когнитивно-дискурсивный анализ 164
Якунина Ангелина Алишеровна

Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida amaliy bezak san'ati naqsh elementlarini raqamli qayta ishlash va arxivlashtirish 169
Jabbarov Rustam Ravshanovich

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda Design Thinking texnologiyasining metodik imkoniyatlari 176
Amanbayeva Oydin Urazali qizi

Tez qalamchizgi mashqlarida psixologik-pedagogik yondashuvlarning ahamiyati 181
Suyunov Navro'z Alisher o'g'li

Innovatsion yondashuv orqali bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish konsepsiyasi 186
Xalilov Lenar Shevketovich

Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari 190
Jumanova Xafiza Xoliqulovna

Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990-yillar) 195
Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon

Rivojlanishida nuqsoni bor bolalar ta'limida ikkilamchi cheklovlarni kamaytiruvchi ta'lim texnologiyalari 199
Qo'ziyeva Shahnoza Muhammadsoli qizi

O'quvchilarda milliy g'oya va mafkurani rivojlantirishda mumtoz musiqaning o'rni va ahamiyati 202
Baymanova Feruza Abralovna

Ommaviy jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil etishning pedagogik asoslari 207
Xayitova Ulfatoy Tursunovna

Yuqori sinf o'quvchilarida ijtimoiy faollikni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari 211
Turg'unboyev Sirojiddin Faxriddinovich

Muhandislik ta'limida Bernulli va Puasson taqsimotlarini texnologik jarayonlar misolida o'qitish metodikasi...216
Qo'ziboyeva Nozima Yoqubjon qizi, Maxmanazarov Sardor Toirjon o'g'li, Saydullayev Asadbek Xayrullo o'g'li

Психолого-педагогические основы обучения теме "производная" в курсе алгебры
и начал анализа президентской школы 225
Шахноза Холмуродова Зоир кизи

O'qish savodxonligi darslarida Bloom taksonomiyasi va 4K kompetensiyalarining integrativ modeli 234
Farsaxonova Mastura Jalol qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifatini baholash mezonlari va
monitoring tizimini takomillashtirish: indikatorlar asosidagi boshqaruv modeli...241
Jo'rayeva Dilrabo Kamoliddin qizi

Maxsus mashqlar yordamida start tezligini oshirish metodikasi 244
Sitora Elova Axmatqulovna, Panjiyeva Gulzoda Eshdavlat qizi

Amudaryo foreli (Salmo trutta oxianus) O'zbekiston huddudida tarqalishi va ekologiya ta'siri......................248
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Sevinch Sirojiddinova, Qurbonazarova Marjona Zokirovna

Suv va quruqlik muhitiga moslashgan amfibiyalarda adaptatsiya xususiyati 251
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Axmamatova Feruza Shamsiddin qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi

O'zbekistonda tarqalgan kaptarsimonlar xilma-xilligi, ularni tarqalishi,
biologik xususiyatlari va amaliy ahamiyati...255
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Jasmina Baxtiyor qizi, Saidova Dilnoza Rustamovna

Surxondaryo viloyatidagi qo'lqanotlilar turlarining morfologik tasnifi va hududiy farqlari 259
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Yarashova Sarvara Islomovna, Bahromova Shahzoda Abduqodirovna

Игровые технологии как средство активизации коммуникативной деятельности
учащихся на занятиях по русскому языку...267
Халикова Гульбахор Исановна

Yoshlarni pedagogik kasbga yo'naltirish ishlarini o'rganishning konseptual va metodologik asoslari 270
Matkarimova Muxabbat Abuovna

O'qish savodxonligini baholovchi topshiriqlar turlari 277
Rasulova Mushtariybonu

Qoraqalpog'istonning shimoliy tumanlaridagi bolalarda tashqi nafas olish tizimi xususiyatlari 281
Orazbaeva Navbaxor Mratbaevna

"Kompyuter tarmoqlari" fanini o'qitishda dasturiy-didaktik vositalardan foydalanish 285
Muqimov Shahzodbek Ixtiyor o'g'li

Yangi O'zbekiston: yangilanish va taraqqiyot omillari (Qashqadaryo viloyati misolida)..................................288
Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, Safarova Sevara Saloxiddinovna

Raqamli ta'lim strategiyalaridan foydalanib o'qish samaradorligini oshirish 294
Narzullayeva Gulzira Xayrullo qizi, Abdusottarova Farog'at Olimjon qizi

Oliy ta'limda "Zoologiya" kursini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish metodikasini
takomillashtirish ("umurtqali hayvonlar" misolida)...299
Xonnazarova Mamlakat To'lqinovna

Oliy ta'lim muassasalarida ommaviy sportni rivojlantirish strategiyalari 303
Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li

Accommodating a Teenage English Learner With Tourette-Related Stammering
in Uzbekistan State Multilevel Test Preparation: A Single-Case Study...307
Yulduz Sultanova

Yengil atletikada to'siqlar osha yugurish texnikasini takomillashtirish va o'rgatish uslubiyati........................313
Chariyev Ulug'bek Abdujabbarovich, Radjabov Jaxongir Furkatovich

The Interaction of Language and Culture in Intercultural Conflict Communication 317
Gulnoza Khushnazarova

O'smir shaxsida o'zini o'zi tushunish psixologik muammo sifatida 321
Mahmudov Abdurasul

O'quvchilar nutqida milliy-madaniy leksik birliklarni qo'llashga o'rgatishda semantiklashtirish 325
Tursunova Javhar Bakir qizi

Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich ta'limda matematik madaniyatni shakllantirish:
Qori Niyoziy merosi asosida 329
Axmedova Nargiza Toychibekovna

A2 darajadagi o'quvchilarda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda adaptiv yondashuvning roli 333
Nezametov Zuxra Axmadovna

Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogic kasbga ijodiy munosabatni tarbiyalashning nazariy asoslari..................336
Axmatov Ibrohimjon Furqat o'g'li

Voyaga yetmaganlar profilaktikasida maktab, oila va mahalla hamkorligining
zamonaviy holati va diagnostikasi 340
Japparbergenova Indira Bayramovna

Yuqori sinf o'quvchilarining ijtimoiy va intellektual kompetensiyalarini rivojlantirishni
pedagogik tizimini takomillashtirish 344
Amankosova Dinara Gabitovna

Innovatsion usullar vositasida maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar nutqini rivojlantirish 348
Mamatova Aziza Bo'riboyevna

Dzyudoning olimpiya o'yinlaridagi o'rni va ahamiyati 353
Jaxongir O'razbayev Temur o'g'li

Umumta'lim maktab o'quvchilarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga integratsiyalashgan
harbiy tarbiyaning ilmiy-nazariy asoslari...356
A'zamov Inom Salimjonovich

The Role of Digital Platforms in Developing Students' Independent Learning Competency.........................360
Jo'rayeva Zamira Ishmuminovna, Uraqova Shaxlo Turdiyevna

Shaxsiy ta'lim trayektoriyasi tushunchasining pedagogik-psixologik mohiyati 365
Toshpo'latov Olim Panjiyevich

"Ilk qadam" davlat o'quv dasturi asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida
faoliyat markazlarining ta'lim jarayonlarini tashkil etish 370
Bektemirova Asilabonu Akmal qizi

Kreativ ta'lim texnologiyalari asosida talabalarda innovatsion kompetensiyalarni
shakllantirish metodikasini takomillashtirish 374
Sariboyev Nurali Abdunazarovich

Bolalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar va yosh xususiyatlari 378
Erkinboyev Muhammadqodir Nodirbek o'g'li

Tasviriy san'at darslarida eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning
badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish 383
Xushvaqtov Abror Doniyor o'g'li

Raqamli ta'lim muhitida zamonaviy o'qitish metodlari va interaktiv texnologiyalardan foydalanishning
pedagogik imkoniyatlari 387
Murodova Dilafro'z Matmurod qizi, Sattarova Bibijon Muzaffar qizi, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna

Kredit-modul tizimida o'quv-me'yoriy hujjatlarni takomillashtirish borasidagi milliy va xorijiy tajribalar 391
Aralova Maxsuma Abdurahmonovna

Yuqori sinf o'quvchilariga chet til o'qitish va o'rgatishda motivatsiyaning o'rni xususida 396
Atadjanova Shaxnoz Abbasovna, Ismoilova Feruza Salimjon qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda innovatsion metodlar 400
Axmedova Fayziniso Otabek qizi

Bo'lajak pedagoglarning uzluksiz amaliy faoliyatida professional salohiyatini rivojlantirish yo'llari 403
Habibullayeva Muxlisaxon Yorqinjon qizi

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak texnologiya o'qituvchilarining PR kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi 406
J. B. Jumabayev

Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish 412
Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna

Biologiya ta'lim jarayonida ilg'or hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash 416
Mo'minov Dilshod Yaxshiboy o'g'li

Oliy ta'limda masofaviy ta'limning pedagogik-psixologik xususiyatlari 420
Mutalibova Muqaddasxon Abdunabi qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarda raqamli platformalar orqali kiberxavfsizlik madaniyatini shakllantirish 423
Nazarmatova Dilshoda Umarali qizi, Saminjonova Sevaraxon Axmadjon qizi, Abdihakimova Muqaddas Fahridinova, Matsapayeva Nigora Satbay qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining etnopedagogik kompetentligini shakllantirishda milliy hunarmandchilik va xalq amaliy san'atining didaktik imkoniyatlari 428
Pardayeva Gulchexra Safarovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari 432
Qipchaqova Sevinchxon Farxodjon qizi

Maktabgacha ta'lim boshqaruvida ERP tizimlarini integratsiyalashning proaktiv modeli 436
Raxmatillayev Oyatillo Zikrillayevich

Maktabgacha ta'limda rivojlantiruvchi markazlarni tashkil etish va loyihalashtirish 439
Sadikova Shoista Akbarovna, Yangiboyeva Salomat Samandarovna, Yangiboyeva Sevinch Samandarovna

Milliy hunarmandchilik buyumlarini yasash orqali o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirish 442
Xayitov Jonibek Xolboboyevich, Nabijonova Nilufar Nabijon qizi

Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish 446
Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li

Сравнительно-типологический анализ юмора и гуманизма в творчестве Гафура Гуляма и Марка Твена 451
Абдумуминова Махлиё

Особенности фонетико-фонематической речи (качественные и количественные) у младших школьников с речевыми расстройствами 453
Заирова Н. Б.

INNOVATSION USULLAR VOSITASIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI DUDUQLANUVCHI BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISH

Mamatova Aziza Boʻriboyevna
Nizomiy nomidagi TDPU Logopediya kafedrasi dotsenti v.b.,
pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Duduqlanuvchi maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda qoʻllanilayotgan zamonaviy innovatsion usullar va logopedik metodlarning samaradorligi yoritilgan. Nutqiy nuqsonlarni korreksiya qilishda AKT, mnemotexnika, art-terapiya, logoritmika, bioenergoplastika hamda LEGO texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik va psixologik ahamiyati tahlil qilingan. Innovatsion yondashuvlarning bolalarda nutq faolligi, emotsional barqarorlik va kommunikativ koʻnikmalarni rivojlantirishdagi oʻrni asoslab berilgan.

Kalit soʻzlar: duduqlanuvchi bolalar, innovatsion usullar, maktabgacha taʼlim, nutqiy nuqson, korreksiya, logopedik mashgʻulot, emotsional holat, kommunikativ koʻnikma, art-terapiya, logoritmika.

Abstract: The article analyzes modern innovative methods and speech therapy technologies used in the speech development of preschool children who stutter. The pedagogical and psychological significance of using ICT, mnemonics, art therapy, logorhythmics, bioenergoplastics, and LEGO technologies in the correction of speech disorders is highlighted. The role of innovative approaches in improving children's speech activity, emotional stability, and communicative skills is scientifically substantiated.

Key words: stuttering children, innovative methods, preschool education, speech disorders, correction, speech therapy sessions, emotional state, communicative skills, art therapy, logorhythmics.

Аннотация: Освещены современные инновационные методы и логопедические технологии, применяемые в развитии речи детей дошкольного возраста с заиканием. Проанализированы педагогические и психологические возможности использования ИКТ, мнемотехники, арт-терапии, логоритмики, биоэнергопластики и LEGO-технологий в коррекции речевых нарушений. Обосновано влияние инновационных подходов на развитие речевой активности, эмоциональной устойчивости и коммуникативных навыков детей.

Ключевые слова: заикающиеся дети, инновационные методы, дошкольное образование, речевые нарушения, коррекция, логопедические занятия, эмоциональное состояние, коммуникативные навыки, арт-терапия, логоритмика.

KIRISH

Duduqlanib gapirishga asosan nutq apparati muskullaridagi pay tolalarining tortishib qolishi sabab boʻladi. Barcha nutq nuqsonlarini keltirib chiqaruvchi sabablar boʻlgani kabi, duduqlanishni ham keltirib chiqaruvchi sabablar mavjud.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

S.M. Dobrogayev nutq buzilishlari sabablari orasida quyidagilarni ajratib koʻrsatdi:

1. Oliy nerv faoliyati kasalliklari.
2. Anatomik nutq apparatidagi patologik oʻzgarishlar.
3. Pedagogik qarovsizlik.
4. Organizmning umumiy nevropatik holati.

M.Ye. Xvatsev, I.P. Pavlov taʼlimotiga koʻra, markaziy nerv sistemasidagi qoʻzgʻalish va tormozlanish jarayonlarining oʻzaro munosabati buzilishi funksional, markaziy va periferik duduqlanish sabablaridan biridir [7; 16].

Duduqlanishni yuzaga keltiruvchi sabablar ikki guruhga boʻlinadi:

- anatomik-fiziologik;
- ruhiy va ijtimoiy sabablar.

Anatomik-fiziologik sabablarga tananing turli patologik oʻzgarishlari bilan yuzaga keluvchi holatlar misol boʻla oladi. Ona homiladorlik vaqtida turli xil jarohatlar olishi, tugʻruq vaqtidagi bosh miyaning jarohatlanishi, bosh miyaning chayqalishi yoki kislorod yetishmasligi holatlari, turli xil infeksion kasalliklarning (qizamiq, koʻkyoʻtal, terlama, gripp, meningit, miya ensefaliti) ogʻir oʻtishi natijasida duduqlanish yuzaga keladi.

Ruhiy-ijtimoiy sabablarga ruhiy shikastlanishlar (qoʻrquv, vahimaga tushish, kuchli hayajonlanish holatlari), pedagogik qarovsizlik (oiladagi tarbiyaning notoʻgʻriligi, notoʻgʻri nutqqa taqlid qilish, ilk yosh davrlarida bolaning turli tillarda gapirishi) kiradi. Bu holatlar aynan bitta tilda duduqlanishning yuzaga kelishiga sabab boʻlishi mumkin.

Bolaning rivojlanishida oila va ota-ona yaqinlarining ahamiyati juda katta boʻlib, duduqlanishning yuzaga kelishida aynan irsiy moyillik yoki ota-onadagi nevrologik nuqsonlar ham sabab boʻlishi mumkin. Shu asosda duduqlanishni keltirib chiqaruvchi sabablarga quyidagilarni ham misol qilib keltirish mumkin:

1. Duduqlanishni yuzaga chiqaruvchi nasliy moyillik sabablari;
2. Duduqlanishni keltirib chiqaruvchi turtki (tashqi) sabablar.

Hozirgi kunda duduqlanishni keltirib chiqaruvchi nasliy moyillik sabablari juda koʻp oʻrganib kelinayotgan boʻlib, ularga quyidagilarni kiritish mumkin:

1. **Ota-onaning nevrotik kasalliklari** (MNSning faolligini susaytiruvchi yoki tormozlash xususiyatiga ega boʻlgan asab kasalliklari);
2. **Konstitutsional moyillik** (ruhiy shikastlanishga moyillik);
3. **Nasliy buzilishlar** (duduqlanish nutq apparatining tugʻma zaifligi asosida rivojlanadi, ekzogen ta'sirlar bunday hollarda ta'siri kuchli boʻladi);
4. **Duduqlanuvchining oʻzidagi nevropatik xususiyatlar** (kuchli qoʻzgʻaluvchanlik, tungi qoʻrquv, enurez);
5. **Bosh miyaning turli davrlardagi rivojlanishida koʻplab salbiy omillar** (bunga turli rivojlanish davrlarida bosh miyaning zararlanishi kiradi) [16].

Duduqlanish mexanizmlarini oʻrganishda uning psixologik va psixolingvistik tomonlarini koʻrib chiqish maqsadga muvofiq boʻladi. Duduqlanish muammolarini ruhshunoslik nuqtai nazaridan oʻrganish duduqlanish genezisini ochish, duduqlanuvchilarning kommunikatsiya jarayonidagi xatti-harakatlarini tushunish hamda ularning individual-psixologik xususiyatlarini aniqlash uchun dolzarb masalalardan biridir.

Maktabgacha yoshdagi bolalar nutq kamchiliklarini bartaraf etishda innovatsion texnologiyalarni qoʻllash aqliy tarbiya berish, ularni ruhan va jismonan yetuk rivojlantirishga yordam beruvchi metodlar hisoblanadi. Ushbu metodlar vositasida bolalarning diqqat, xotira, kuzatuvchanlik, topqirlik kabi psixik sifatlari shakllantiriladi. Maktabgacha yoshdagi bolalar nutq kamchiliklarini bartaraf etishda innovatsion texnologiyalarni qoʻllash bolalarning bilimlarini ular uchun oson va qiziqarli shaklda mustahkamlash imkonini beradi. Bundan tashqari, bolalarda oʻziga boʻlgan ishonchning rivojlanishiga ham yordam beradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar nutq kamchiliklarini bartaraf etishda innovatsion texnologiyalar asosan bolalarning aqliy faoliyatini rivojlantirishga ta'sir etuvchi vosita sifatida foydalanilishi bilan bir qatorda, nutqni oʻstirish va atrof-muhit bilan tanishtirishda ham keng qoʻllaniladi. Oʻyin shaklida oʻtkaziladigan mashqlar bolalarning diqqatini oʻziga jalb qiladi va qiziqtiradi. Natijada bolalar oʻzlarini qiynamay, majburlanmay, takrorlash lozim boʻlgan soʻz yoki harakatlarni osonlik bilan takrorlaydilar. Demak, innovatsion texnologiyalarni qoʻllash bolalar nutqini oʻstirishda keng foydalaniladigan ta'limiy vositalardan biri hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maktabgacha yoshdagi bolalar nutq kamchiliklarini bartaraf etishda innovatsion texnologiyalarni qoʻllash jarayonida duduqlanuvchi bolalarning soʻz boyligini oshirish, soʻzlarning ohangdorligini rivojlantirish, tutilishlarni kamaytirish hamda xotirasini mustahkamlash maqsadida tadqiqot ishi olib borildi. Duduqlanishda bolaning nutqida toʻxtalishlar, qaytarib aytish yoki nutqiy nafasning yutilishi natijasida ovozning ma'lum vaqtga yoʻqolishi holatlari kuzatiladi. Duduqlanuvchi bolalarda nutqdagi temp-ritm buzilishi oqibatida boshqalar bilan kommunikativ munosabatga kirisha olmaslik, psixologik-pedagogik va ijtimoiy tomondan salbiy oʻzgarishlar sodir boʻladi. Bu esa turli psixologik muammolarni keltirib chiqarib, bolaning rivojlanishiga salbiy ta'sir koʻrsatadi.

O'z vaqtida olib boriladigan korreksion ishlar bolada ijobiy o'zgarishlarni namoyon qilishi mumkin. Duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ish qanchalik erta boshlansa, shunchalik samarali natijalarga erishish mumkin. Duduqlanuvchi bolalardagi nuqsonlarni maktabgacha yoshda bartaraf etish tavsiya etiladi. Bunda mashg'ulotlardan keng foydalaniladi. O'yin texnologiyalari frontal, guruhli va individual tarzda o'tkaziladi.

Mashg'ulotlarda olib boriladigan korreksion-logopedik ishlarning maqsadi quyidagilardan iborat:

1. Nutqning noto'g'ri talaffuzini to'g'rilash;
2. Nutqning to'g'ri talaffuz malakalarini shakllantirish;
3. Bolalarni nutqni diqqat bilan eshitishga o'rgatish.

Nutqning prosodik tomonidagi kamchiliklarni bartaraf etish tizimi quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Ohangni to'g'ri shakllantirish;
2. Intonatsiyani to'g'ri qo'llay olish;
3. Obrazlarga mos ravishda taqlid so'zlarni ishlata olishni rivojlantirish.

Nutqning leksik-grammatik tomonidagi kamchiliklarni bartaraf etish tizimi:

1. So'zlarni mos ravishda bir-biriga bog'lashni rivojlantirish;
2. Qo'shimchalarni to'g'ri ishlata olishni shakllantirish;
3. Egalik va kelishik qo'shimchalarini to'g'ri ishlata olishni shakllantirish;
4. Bolalardagi lug'at boyligini kengaytirish.

TAHLIL VA NATIJALAR

Shundan kelib chiqib, maktabgacha yoshdagi bolalarning izchil nutqini shakllantirish va faollashtirish uchun an'anaviy usullar va metodlar bilan bir qatorda quyidagi innovatsion texnologiyalar qo'llaniladi:

1. Modellashtirish texnologiyasi
2. AKT texnologiyalari
3. Mnemotexnika
4. Bioenergoplastika
5. Kiniziologiya
6. Art-terapiya
7. LEGO texnologiyasi
8. Sensor integratsiya
9. Logoritmika

Modellashtirish texnologiyasi

Maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar nutqini rivojlantirishning innovatsion usullaridan biri bu ko'rgazmali modellashtirishdir. Ushbu usul yordamida logoped va bola soddalashtirilgan sxemalarni tasvirlash, sxematik tasvirlar, belgilar va simvollar yordamida obyektlar, hodisalar, harakatlar, tushunchalar hamda epizodlarni ifodalaydilar. Vizual modellashtirish bolalarga turli xil bilimlarni yetkazish usuli, shuningdek, ularning aqliy va nutq qobiliyatlarini rivojlantirish vositasi sifatida muvaffaqiyatli qo'llaniladi. Ushbu usul diagramma, chizmalar, rejalar, afsonalar, siluetli tasvirlar, piktogrammalar va boshqa vositalar bilan ifodalanishi mumkin bo'lgan o'rnini bosuvchi modellardan foydalanishga asoslangan.

AKT texnologiyalari

Psixologlarning ta'kidlashicha, bolalarda axborot texnologiyalaridan foydalanishga nisbatan qo'rquv deyarli kuzatilmaydi, chunki kompyuter ular uchun har qanday yangi o'yinchoq kabi jozibador hisoblanadi. Zamonaviy bolalar kompyuter texnologiyalari sohasida tezroq o'rganadilar, shuning uchun bugungi kunda maktabgacha ta'limda AKTdan foydalanish zarurati yaqqol namoyon bo'lmoqda. Nutqni rivojlantirish va yoshga mos metod

hamda usullardan foydalanishda AKT texnologiyalari bolalar nutqini rivojlantirish, ularning so'z boyligini oshirish, izchil nutqni shakllantirish, ko'rgan narsalarini tasvirlash va yaratilgan obraz haqida hikoya qilish qobiliyatini rivojlantirishga samarali yordam beradi.

Mnemotexnika texnologiyasi

Yunon tilidan tarjima qilinganda, mnemonika "yodlash san'ati" degan ma'noni anglatadi. Bu ma'lumotni muvaffaqiyatli yodlash, saqlash va qayta tiklashni, tabiiy obyektlarning xususiyatlari hamda atrofdagi dunyo haqidagi bilimlarni o'zlashtirishni, hikoya tuzish va nutqni rivojlantirishni ta'minlaydigan usul va usullar tizimidir. Nutqni rivojlantirish uchun mnemonik jadvallardan (sensorli-grafik sxemalardan) foydalanish bolalarga vizual ma'lumotni samarali qabul qilish va qayta ishlash imkonini beradi, chunki maktabgacha yoshdagi bolalar vizual materialni yaxshiroq o'zlashtiradilar. So'z boyligini boyitishda, hikoya tuzishni o'rganishda, badiiy adabiyotlarni qayta hikoya qilishda, topishmoqlarni topishda hamda she'r yodlashda ushbu texnologiya samarali qo'llaniladi. Belgilar nutq materialiga imkon qadar yaqinlashtiriladi. Masalan, daraxt yovvoyi hayvonlarni, uy esa uy hayvonlarini belgilash uchun ishlatiladi. Eng oddiy mnemonik kvadratlardan boshlanib, keyinchalik mnemonik treklar va mnemonik jadvallarga o'tiladi, chunki bolalar o'z xotirasida individual rasmlarni saqlab qoladilar. Mnemonik jadvallar-diagrammalar bolalarda izchil nutqni rivojlantirish bo'yicha ishlarda didaktik material vazifasini bajaradi.

Bioenergoplastika

Bioenergoplastika – artikulyatsiya apparati harakatlarining qo'l harakatlari bilan uyg'unlashuvidir. Tana harakatlari, qo'l va artikulyatsiya apparati harakatlarining birgalikda bajarilishi, agar ular egiluvchan, bo'shashgan va erkin bo'lsa, organizmdagi bioenergiyaning tabiiy tarqalishini faollashtirishga yordam beradi. Bu bolalarning intellektual faolligini oshiradi, harakatlarni muvofiqlashtirish va nozik motorikani rivojlantiradi. Bioenergoplastika nutqning psixologik bazasini optimallashtiradi, bolaning harakat qobiliyatini yaxshilaydi, tovush talaffuzi va fonematik jarayonlarni to'g'rilashga yordam beradi. Maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar mashg'ulotlarida artikulyatsion gimnastikaning qiziqarli bo'lishini ta'minlaydi.

Art-terapiya

Art-terapiya – ingliz tilidan olingan bo'lib, "art" – san'at, "therapy" – davolash ma'nolarini anglatadi. San'at va ijodkorlikni o'z ichiga oluvchi ushbu terapevtik usulning asosiy maqsadi o'zini namoyon qilish va o'z-o'zini bilish qobiliyatini rivojlantirishdir. Ushbu usul yordamida bolaning ruhiy holatini kuzatish, sevgi, nafrat, xafagarchilik, qo'rquv va quvonch kabi turli his-tuyg'ularning ramziy ifodalanishini ko'rish mumkin. Mazkur usuldan ijodkorlikni rivojlantirish, o'z-o'zini hurmat qilishni oshirish, his-tuyg'ularga e'tibor qaratish, o'z-o'zini nazorat qilishni rivojlantirish hamda tashqi muhit bilan aloqa o'rnatish kabi maqsadlarda foydalaniladi [17. 34-b.]. Bu masalalarda art-terapiyaning quyidagi usullaridan foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi:

1. Izoterapiya
2. Biblioterapiya (shu jumladan ertak terapiyasi) – badiiy kompozitsiyalar va badiiy asarlarni ijodiy o'qish yoki yaratish
3. Musiqa terapiyasi
4. Drama terapiyasi
5. Raqs terapiyasi
6. Qo'g'irchoq terapiyasi
7. Qum terapiyasi
8. Haykal terapiyasi
9. Fototerapiya
10. O'yin terapiyasi
11. Metaforik assotsiativ xaritalar yordamida terapiya

Maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalarning psixoemotsional holatini yaxshilashda art-terapiyaning turli usullari samarali yordam beradi. Ushbu usullar bolalarda o'ziga bo'lgan ishonch va motivatsiyani shakllantiradi.

MAKTAB TA'LIMI SCHOOL EDUCATION ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Kiniziologiya

Kiniziologiya – harakatni rivojlantirish orqali miyani rivojlantirish, aqliy qobiliyatlar va jismoniy salomatlikni muayyan harakat mashqlari vositasida takomillashtirish haqidagi fandir. Kiniziologiya usullari nafaqat aqliy qobiliyatlarning rivojlanishi va jismoniy sog'liqqa ijobiy ta'sir ko'rsatadi, balki miya qobig'ining turli qismlarini faollashtirishga imkon beradi. Bu esa inson qobiliyatlarini rivojlantirish va psixikaning turli sohalaridagi muammolarni bartaraf etishga yordam beradi.

Xususan, ushbu usul bolaning xotirasi, diqqati, nutqi, fazoviy tasavvurlari, nozik va qo'pol motorikasini yaxshilaydi, charchoqni kamaytiradi va ixtiyoriy boshqaruv qobiliyatini oshiradi. Kiniziologik gimnastika ("miya gimnastikasi") quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Nafas olish mashqlari;
2. Ko'zni harakatlantirish mashqlari;
3. Tana va barmoqlarning tuzatuvchi harakatlari;
4. Dam olish mashqlari;
5. Har xil massaj turlari. Barmoqlar va quloqlarga massaj qilish ayniqsa samaralidir;
6. Stretch mashqlari gipertoniklikni (mushaklarning nazoratsiz haddan tashqari kuchlanishini) va gipotoniyani (mushaklarning nazoratsiz sustligini) normallashtiradi.

LEGO texnologiyasi

Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda mayda motor ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan LEGO texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. LEGO innovatsion o'quv konstruktori "O'z hikoyangni yarat" nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Ushbu konstruktor yordamida bolalar o'zlarining noyob hikoyalarini yaratadilar, adabiy asarlarni qayta hikoya qiladilar hamda atrofdagi voqelikni aks ettiruvchi vaziyatlarni tasvirlaydigan hikoyalar tuzadilar. LEGO texnologiyasidan foydalanish hikoya ustida ishlash, qayta hikoya qilish va dialog tashkil etishda samarali natija beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi texnologiyalar maktabgacha yoshdagi bolalar nutqining rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Bugungi kunda intellektual jihatdan jasur, mustaqil, o'ziga xos fikrlaydigan, ijodiy va nostandart qarorlar qabul qila oladigan shaxslarni tarbiyalash muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari ana shunday shaxsni shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur innovatsion usul va metodlardan foydalanish maktabgacha yoshdagi bolalarda xotira, diqqat va tasavvuriy fikrlash kabi asosiy aqliy jarayonlarni, duduqlanuvchi bolalarda esa mustaqil nutqni rivojlantirishga yordam beradi.

Yuqorida sanab o'tilgan terapevtik usullar bolalarning ruhiy holatini yaxshilash, o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish hamda ta'lim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytirishga xizmat qiladi. Ushbu usul va metodlarni maktabgacha ta'lim muassasalarida, maktablarda, turli davolash markazlarida va hatto uy sharoitida qo'llash samarali natija beradi. Maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar bilan noan'anaviy innovatsion usullar asosida mashg'ulotlar tashkil etish bolalardagi nutqiy muammolarni tez va samarali bartaraf etishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mo'minova L.R. Maxsus psixologiya. – O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2018-y.
2. Muminova L.R., Amirsaidova Sh., Abidova N. va boshqalar. Maxsus psixologiya. – T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2013.
3. Mo'minova L.R. Logopsixologiya. – T., 2007.
4. Киселева М.В. Арт-терапия в работе с детьми: руководство для детских психологов, педагогов, врачей и специалистов, работающих с детьми. – Санкт-Петербург, 2003.
5. Проблемы включения детей со специальными образовательными потребностями в общеобразовательном процессе / Под редакцией Айдарбекова В.С. – Алматы: "Раритет", 2002. – С. 65.
6. https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Art-terapiya
7. Рудестам К. Групповая психотерапия. – СПб.: Питер, 2000. – 34-б.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.